

- وجوه مختلف اعتبار نه انواع آن

- اعتبار

مقدار سنجیده شده چه میزان به واقعیت نزدیک است؟

البته سؤال در خصوص بعضی موضوعات خاص ممکن است پایا باشد ولی معتبر

نباشد. مثلاً: (معمولاً جواب به سؤالات زیر دقیق نیست)

♦ میزان درآمد شما در ماه چقدر است؟

♦ در هفته چند ساعت کتاب می خوانید؟

♦ چه میزان سیگار کشیدن را مضر می دانید؟ (به خصوص اگر از افراد سیگاری

پرسیده شود)

♦ چند مرتبه فرزندتان را کتک زده اید؟

- رابطه بین اعتبار و پایایی

♦ اعتبار شرط کافی برای پایایی است.

- هرچه معتبر است پایا نیز است.

♦ پایایی شرط لازم برای اعتبار است.

- یک اندازه گیری پایا ممکن است معتبر نباشد.

- عوامل مؤثر بر اعتبار و روایی پرسشنامه:

۱. شیوه طراحی سؤالات ۲. نوع سؤالات و گزینه ها

۳. ترتیب سؤالات ۴. پرسشگر

۵. شرایط پرسشگری در یک محیط متناسب ۶. شکل ظاهری پرسشنامه و آرام

- نحوه سنجش پایایی

- Temporal stability
 - Retest with a reasonable gap
- Form equivalence
 - Parallel tests
- Internal consistency
 - the coefficient of test scores obtained from a single test or survey (Cronbach Alpha, KR20, Split-half).

♦ اعتبار ظاهری یا صوری (face validity)

- آیا پاسخ دهنده مفهوم متن را همان می یابد که محقق مد نظر داشته است؟

- آیا ظاهر متن به اندازه کافی شکیل است که حواس پاسخ دهنده را جلب کند؟

♦ اعتبار محتوا (content validity).

- محتوای پرسشنامه در راستای هدف اصلی و سؤال پژوهش است؟

♦ اعتبار ساختاری (construct validity).

- اسکلت پرسشنامه با مفهوم انتزاعی موضوع تطابق دارد؟

♦ اعتبار پیشگویی کننده (predictive validity).

- پاسخهای داده شده تا چه میزان با نتایج آینده همخوانی دارد.

- شیوه سنجش اعتبار پاسخها

♦ مصاحبه با پاسخ دهندگان و تعیین میزان دقت پاسخ مکتوب آنها

♦ سنجش متغیرهای پرسشنامه با شیوه عینی در صورت امکان

♦ مقایسه پاسخها با نتایج gold standard در صورت وجود

♦ گذارن check questions و حذف پاسخهای غیر دقیق و همچنین تعیین

میزان خطاهای موجود در پاسخها به عنوان شاخصی از اعتبار پاسخها

ع تنظیم فرم نهایی پرسشنامه

در این مرحله به طور هم زمان دو عمل انجام می شود.

۱. انتخاب نهایی سؤالات

۲. شناسنامه پرسشنامه: مجموعه ای است که در آن مشخصات کلی پرسشنامه

همچون اهداف، تعداد و نوع سؤالات، اعتبار و پایایی آنها بیان گردد

تهیه شده توسط: مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی و دانشیارانکی اصنافی بیست علمی

نویسنده مطالب: دکتر علی اکبر خدوشت

آدرس پست الکترونیکی دانش:

edustaff@kmu.ac.ir

طراحی و تنظیم: زینت دروگر

مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی

مقدمه

مطالعات پرسشنامه ای و پیمایشی امروزه از جمله مطالعات با ارزش و در عین حال شایع به شمار می روند. کاربرد این مطالعات در سنجش عملکرد، آگاهی و نگرش در حوزه‌های مختلف علوم، نقش آنان را به عنوان ابزاری قوی چه در مطالعات حوزه علوم انسانی و چه در مطالعات علوم پزشکی مطرح ساخته است.

نکات ضروری در جمع آوری اطلاعات

در جمع آوری اطلاعات باید موارد زیر را در نظر داشت:

- بدست آمدن دقیقترین اطلاعات مورد نیاز
- بدست آمدن اطلاعات به سریعترین روش ممکن
- بدست آمدن اطلاعات به ارزاترین روش ممکن
- بدست آمدن اطلاعات به معتبرترین روش ممکن

روشهای جمع آوری اطلاعات

۱. استفاده از اطلاعات و مستندات موجود
۲. مشاهده
۳. مصاحبه
۴. پرسشنامه

انواع روشهای پر نمودن پرسشنامه

۱. پستی
۲. حضوری
۳. اینترنتی
۴. پست الکترونیکی
۵. تلفنی

انواع سؤالات پرسشنامه

- ♦ سؤالات متنی (باز، بسته، نیمه باز، جور کردنی و رتبه بندی)
- ♦ سؤالات غیر متنی (مانند سؤالاتی که با شکل همراه است)

اهداف پرسشگری

۱. جمع آوری اطلاعات پایه
۲. آگاهی سنجی، مانند سؤالات امتحانی
۳. نظرسنجی
۴. نگرش سنجی: اهمیت پژوهش در دانشگاه
۵. رفتار سنجی: در هفته چند بار ورزش می کنید

مراحل طراحی پرسشنامه

۱. تنظیم نمودار درختی موضوع
۲. تهیه بانک سؤالات
۳. گزینش سؤالات برتر
۴. نمره گذاری (در صورت نیاز)
۵. اعتبار سنجی و پایایی سنجی
۶. تنظیم فرم نهایی پرسشنامه

۱. نمودار درختی

یعنی تقسیم نمودن موضوع به زیرشاخه هایی که ارتباط مفهومی داشته باشند.

– مثلاً: برای بررسی کیفیت برگزاری کارگاه طراحی پرسشنامه می توان نمودار

درختی زیر را رسم کرد:

۲. تهیه بانک سؤالات

می‌بایست تا حد امکان تعداد سؤال زیادی طراحی گردد و سپس با یک سری روش‌های علمی، مهمترین و معتبرترین سؤالات از بانک گزینش و در پرسشنامه نهایی وارد گردد.

۳. گزینش سؤالات برتر

برای این گزینش می توان از روش‌های زیر استفاده کرد:

- ♦ روشهای مفهومی و ذهنی (نظر خواهی از افراد صاحب نظر و انجام پایلوت)
- ♦ روشهای آماری و محاسباتی (لیکرت، تورستون و گاتمن)

۴. نمره گذاری (در صورت نیاز)

در سنجش پرسشنامه ای ابعاد گوناگون یک موضوع مد نظر قرار گرفته و سؤال می شود. اما نکته اینجاست که آیا تمام این ابعاد با یکدیگر هم وزن می باشند.

واضح است که ابعاد مختلف مرتبط با موضوع پرسشنامه دارای ارزش های متفاوتی هستند و برای ارزش گذاری این ابعاد بهتر است قبل از تهیه پرسشنامه روی نمودار درختی ارزش گذاری لازم را انجام داد. بدین ترتیب که محقق ابتدا یک امتیاز انتخابی برای ریشه نمودار قرار داده و سپس بنا بر میزان اهمیت شاخه های بعدی نسبت به هم این امتیاز را بین تقسیم بندی های اول تقسیم نموده سپس امتیاز هر قسمت را در این مرحله بین تقسیم بندی های دوم تقسیم می نماید و به این ترتیب ادامه می دهد تا به آخرین شاخه نیز امتیازی تعلق بگیرد.

۵. اعتبار سنجی و پایایی سنجی

– مفهوم پایایی و اعتبار

- ♦ پایایی (reliability): میزان ثبات در پاسخها را نشان می دهد.
- ♦ اعتبار (validity or accuracy): میزان صحت اطلاعات را نشان می دهد.

– پایایی یا ثبات (reliability)

– در صورت تکرار یک اندازه گیری تا چه میزان مقادیر سنجیده شده به یکدیگر نزدیک هستند.

♦ اگر دو مرتبه از یک فرد به فاصله چند دقیقه و در شرایط کاملاً یکسان

فشارخون گرفته شود تا چه میزان مقادیر به یکدیگر نزدیک هستند؟

♦ اگر به فاصله چند روز از یک فرد در خصوص تعداد ساعات مشاهده تلویزیون

سؤال شود آیا اعداد بیان شده به یکدیگر نزدیک هستند؟